

УДК 347.779:001

DOI: <https://doi.org/10.15407/geotm2020.151.077>**ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ СТРАХУВАННЯ ЯК МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ОХОРОНИ, РЕАЛІЗАЦІЇ І ЗАХИСТУ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ****¹Булат Є.А., ¹Пічко Р.С.***¹Придніпровський науковий центр Національної академії наук України і Міністерства освіти і науки України***К ВОПРОСУ ОПРЕДЕЛЕНИЯ СТРАХОВАНИЯ КАК МЕХАНИЗМА
ОБЕСПЕЧЕНИЯ ОХРАНЫ, РЕАЛИЗАЦИИ И ЗАЩИТЫ ПРАВА
ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ****¹Булат Е.А., ¹Пичко Р.С.***¹Приднeпpовский научный центр Национальной академии наук Украины и Министерства образования и науки Украины***REVISITING THE DETERMINATION OF INSURANCE AS THE MECHANISM FOR
THE IMPLEMENTATION OF SAFEGUARD, REALIZATION AND PROTECTION OF
THE INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS****¹Bulat Ie.A., ¹Pichko R.S.***¹Pridneprovsk Scientific Center of NAS of Ukraine and Ministry of Education and Science of Ukraine*

Анотація. Найголовнішим вектором розвитку сучасної України є європейська інтеграція, яка обумовлює уніфікацію, імплементацію та гармонізацію не тільки норм європейського права з правовою системою України, але і європейських поглядів та принципів. Як визначається в Законі України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» державна політика України щодо адаптації законодавства формується як складова частина правової реформи в Україні. Вона спрямовується на забезпечення єдиних підходів до нормопроекування, обов'язкового врахування вимог законодавства Європейського Союзу під час нормопроекування, підготовки кваліфікованих спеціалістів, створення належних умов для інституціонального, науково-освітнього, нормопроектного, технічного, фінансового забезпечення процесу адаптації законодавства України. Безумовно, що одним з найголовніших стовпів сучасної економіки Європейського Союзу, а відтак і його правової системи є право інтелектуальної власності, його набуття, вільне та ефективно здійснення та дієвий захист. На сьогодні нормативне регулювання та забезпечення відносин інтелектуальної власності в Україні проникнуте відчутним реформістським духом, який зумовлений ідеєю гармонізації чинного законодавства України з законодавством Європейського Союзу, а також практики Європейського Суду справедливості та Європейського суду з прав людини. В процесі пошуку, обґрунтування та впровадження засобів, процедур та заходів, які будуть сприяти утвердженню принципу непорушності права інтелектуальної власності особливу привабливість набуває страхування. Сучасний європейський досвід демонструє ефективно застосування страхування права інтелектуальної власності. Так, наприклад, Офіс інтелектуальної власності Великої Британії офіційно пропонує бізнес-суб'єктам застосовувати страхування інтелектуальної власності для захисту власних інтересів, а в Європі та США з 90-х рр. минулого століття діють такі відомі сьогодні в страхуванні інтелектуальної власності компанії як Intellectual Property Insurance Service Corporation, SAMIAN, Camberford Law PLC, AON, Batterley Risk Consultants Ink та інші. Страхування як універсальна юридично-фінансова система може запропонувати суб'єктам права інтелектуальної власності забезпечення охорони, реалізації та захисту належних їм виключних прав. В цьому контексті важливе значення набуває розкриття змісту саме категорії страхування права інтелектуальної власності, яке запропоновано розглядати з механістичної точки зору через розкриття змісту страхування як певного правового механізму.

В статті визначено механізм страхування як регулювання суспільних відносин нормами страхового права, що виникають з реалізації страхового інтересу у задоволенні потреби особи в забезпеченості певного блага від наслідків матеріалізації передбачуваного ризику, здатного негативно вплинути на це благо, яким в сфері відносин інтелектуальної власності виступає само право інтелектуальної власності на результат інтелектуальної, творчої діяльності такої особи.

Важливим висновком питання механізму страхування права інтелектуальної власності є не тільки виокремлення взаємозв'язків між такими категоріями як страхування та право інтелектуальної власності, але і, можливо найголовніше, формування додаткових напрямків як в правотворчості, так і в рекодифікації цивільного законодавства на шляху к адаптації з законодавством Європейського Союзу.

Ключові слова: механізм страхування, інтелектуальна власність, правова охорона, інновації

Видатний австрійський економіст Йозеф Шумпетер зазначав, що економіка не є рівноважною системою, а навпаки, постійно зазнає руйнації внаслідок технологічних інновацій. Підприємці, використовуючи переваги базового винаходу, перетворюють його в економічну інновацію. Саме тому, винаходи не мають економічного значення допоки до справи не беруться підприємці, щоб впровадити їх і забезпечити їхній збут. На його думку, підприємцями рухає бажання одержання потенційного прибутку, саме тому, у подальшому, ці інновації можуть копіюватися або імітуватися й підроблятися, однак у ході цього прискорюється розвиток економіки, хоча ті, хто займається імітацією й підробками, відчутно скорочують підприємницькі прибутки. Саме тому, Шумпетер вказує, що монополні права є необхідними для того, щоб підприємці продовжували займатися інноваціями [1, с. 27].

В.А. Дозорцев вказував, що виникнення ринкових відносин в новій сфері і нової правової системи для обслуговування цієї сфери є загальним в правовому режимі всіх нематеріальних об'єктів. І тому треба закріпити за певною особою монополію на використання результату і пуску його в економічний обіг, тобто таку ж монополію, як та, яка встановлюється правом власності для матеріальних речей. Тільки завдання права тут складніше. Воно повинно виконувати і функції, які для матеріальних речей забезпечуються не правом, а натуральними властивостями об'єкта, його речовим характером, обмеженістю в просторі. У новій сфері функція монополізації повністю лежить на законі. Отже він вважав, що під винятковими правами слід розуміти абсолютне право на нематеріальний об'єкт, з включенням в нього більш широкого обсягу правомочностей та засобів захисту, ніж в «абсолютне» право для матеріальних речей [2, с. 14-15].

Це гармонує з поглядами видатного вченого-цивіліста Г.Ф. Шершеневича, який зазначав, що відносини, що створюють вигідне для окремої особи становище, не становлять самі по собі благ з народно-господарської точки зору, а забезпечують лише окремій особі можливість придбання благ, не збільшуючи суспільного їх запасу. Ця забезпеченість досягається тим, що закон забороняє всім, крім одного, здійснювати дії, що надаються в обмін, що вчиняє різні блага. Такою заборонаю, підтриманою силами правового порядку, для окремої особи створюється надзвичайний стан. Норми права, що забезпечують такий стан, можуть бути названі в своїй сукупності виключним правом. Таким винятковим положенням користуються автори, художники, композитори, винахідники і інші особи, які силами свого духу створюють нові для суспільства блага. Саме тому, юридична природа виключних прав вказує на те, що вони покликані на охорону майнових інтересів правоволодільця [3, с. 254].

Сьогодні загально визнаним є розуміння того, що в основі інноваційної діяльності лежить трансформація об'єктів інтелектуальної власності з нематеріального результату інтелектуальної творчої діяльності в новий чи удосконалений технологічний процес, що використовується у виробництві, новий чи удосконалений продукт, впроваджений у виробництво [4, с. 114]. Саме тому, у сучасній економіці інтелектуальна власність не можна розглядати тільки як засіб охорони

продукції чи технології – вона вже переміщується у сферу підприємництва, бізнесу і стає основою конкурентної боротьби [5, с. 342].

Залучення прав на об'єкти інтелектуальної власності до економічного обороту супроводжується різноманітними проблемами, більшість з яких мають комплексний характер. Існує ціла низька об'єктивних і суб'єктивних перешкод, які стримують договірну реалізацію цього виду прав, зокрема складне становище правовласників, низький рівень юридичної і фінансово-економічної обізнаності щодо механізмів комерціалізації прав інтелектуальної власності, високі ризики інноваційної діяльності тощо [4, с. 66].

На наш погляд, саме наявність значної кількості ризиків при здійсненні інноваційної діяльності та її недостатня правова регламентація, починаючи з її провадження і закінчуючи оподаткуванням, є важливими факторами стримання її розвитку.

Досвід, набутий країнами Європейського союзу і Сполучених Штатів Америки свідчить, що з урахуванням універсальної функції в забезпеченні суб'єктивних прав та інтересів, збереженні матеріальних благ та покритті шкоди таким механізмом для посилення охороноздатності, зменшення ризиковості реалізації та забезпечення захисту права інтелектуальної власності може виступити страхування. Перевагою страхування є те, що компанія отримує відшкодування завданої шкоди страховим випадком швидше, ніж з будь-якого іншого джерела. При цьому, у інноваційних підприємств, які передбачають отримати страховий захист – страхувальників, повинен бути майновий інтерес щодо зафіксованого в договорі страхування об'єкта страхування – об'єкту інтелектуальної власності, наукомісткого високотехнологічного обладнання, інвестиційного кредиту, професійної відповідальності, тощо. Саме тому страхування на Заході є невід'ємним механізмом розподілу ризиків, без якого нова економіка інновацій існувати не може [6, с. 30]. Згідно п. 6.5.2 Міжнародного стандарту ISO 31000: 2018, страхування є одним з варіантів обробки ризику [7].

Страхування як метод зниження ризику передбачає створення спеціального фонду коштів і його використання для подолання шляхом виплати страхового відшкодування різного роду втрат, збитку, викликаного несприятливими подіями (страховими випадками). З усіх форм управління ризиками страхування найбільш повно відповідає ідеальним умовам, оскільки ресурси для покриття втрат інноваційної фірми виходять від страхових організацій швидше, ніж з будь-якого іншого джерела. Страхування є найбільш важливим і найпоширенішим прийомом зниження ступеня ризику. Найбільш складні і небезпечні за своїми наслідками ризики, що не піддаються мінімізації за рахунок внутрішніх механізмів, підлягають страхуванню. Сутність страхування виражається в тому, що інвестор готовий відмовитися від частини своїх доходів для того, щоб уникнути ризику. При цьому обсяг відшкодування негативних наслідків ризиків страховою компанією не обмежується - він визначається реальною вартістю об'єкта страхування, страхової суми і розміром страхової премії [8].

Н.Б. Пацурія, характеризує страхування, також надає йому визначення механізму, вказуючи на те, що у сучасних умовах господарювання найбільш ефективним механізмом захисту від об'єктивно існуючих ризиків, які виникають як

у сфері господарювання, так і в приватному житті, виступає страхування. Його основним завданням є відшкодування страхувальникам (фізичним та юридичним особам, які звертаються за страховим захистом), заподіяних збитків та втрат, які виникають внаслідок дії несприятливих факторів і негативних впливів певних чинників. Саме з огляду на це, страхування виконує надзвичайно важливу (головну) функцію – забезпечення захисту майнових інтересів страхувальників [9, с. 84].

Зважаючи на позицію Ю.С. Гамбарова, право є практичним регулюванням суспільного життя з метою забезпечення задоволення людських потреб шляхом встановлення зовнішніх обов'язкових та незалежних від волі підпорядкованих осіб та непорушних до їх скасування норм людської поведінки [10, с. 15].

В цьому контексті доречним видається визначення страхового права, наданого О.А. Красавчиковим, під яким вчений визнавав: «цивільно-правовий інститут, що складається з комплексу правових норм, що регулюють майнові і особисті немайнові відносини, що виникають при створенні та використанні страхового фонду» [11, с. 120-121]. Важливим є акцент саме на регулюванні майнових та особистих немайнових відносин, а значить і вплив на майнові та немайнові права суб'єктів таких відносин.

Механізм правового регулювання є єдністю правових засобів, способів та форм, за допомогою яких нормативність права забезпечує впорядкування суспільних відносин, відповідає інтересам суб'єктів права, вирішує конфлікти, сприяє досягненню соціального компромісу в правовій сфері [12].

Механізм правового регулювання – це спосіб функціонування єдиної системи правого регулювання, який розкривається через взаємозв'язки між її складовими елементами. Категорія «механізм правового регулювання» дозволяє охопити весь процес правового регулювання, представити його в системно-динамічному вигляді, розкрити його структуру, взаємозв'язок і взаємодію всіх елементів, з'ясувати їх характерні ознаки і функції [13, с. 108].

В контексті абсолютності права інтелектуальної власності, яка викликає протистояння правоволодільця з необмеженим колом інших невідомих суб'єктів, які несуть обов'язок з дотримання такого права, актуальним є розгляд впливу страхування на посилення непорушності права інтелектуальної власності. Зазначене протистояння породжує виникнення у правоволодільця інтересу в сфері інтелектуальної власності, який зумовлює його потребу у посиленні охорони належного йому об'єкта інтелектуальної власності, пов'язаних з ним прав, отриманні додаткових засобів для їх реалізації і захисту, а також у забезпеченні власної відповідальності при порушенні прав інтелектуальної власності третіх осіб, який реалізується через вольову, осмислену дію правоволодільця, що спрямовується на задоволення такої потреби шляхом укладання договору страхування. Нами такий інтерес розглядається як страховий інтерес, а здійснюване добровільне страхування, яке задовольняє цей інтерес через загальний регулятивний вплив на відносини в сфері інтелектуальної власності, визначається нами як механізм забезпечення охорони, реалізації та захисту права інтелектуальної власності.

Як зазначає В.Ю. Абрамов, страхування є самостійною галуззю цивільно-правових відносин, що базуються на економічних принципах. Ця обставина, в

свою чергу, свідчить про те, що для реалізації основної мети, що стоїть перед страхуванням, – захисту економічних інтересів страхувальників, необхідний правовий механізм, що забезпечує нормативно-правову регламентацію страхової справи [14, с. 210].

Це справедливо і в контексті питання взаємодіяння норм права інтелектуальної власності та страхування, яке знаходить своє відображення у страхуванні права інтелектуальної власності. Саме тому, первинним елементом цього механізму є система норм страхового права, які врегульовують безпосередність здійснення добровільного страхування інтелектуальної власності та система норм права інтелектуальної власності, що окреслюють предмет страхування та його місце і обіг у цивільних правовідносинах.

Не дивлячись на те, що термін «механізм» притаманний технічним наукам, однак, завдяки його змісту як системи, внутрішньої побудови, синонімічності до процесу, організації він дуже органічно використовується і в гуманітарних науках, передусім, у правовій теорії. Першим з науковців, хто використав цей термін у правовій науці був радянський вчений М.Г. Александров, який зазначав, що основними структурними компонентами механізму правового регулювання виступають: визначення правосуб'єктності громадянина; встановлення юридичного факту; формування типів правових відносин; застосування правоохоронних заходів; залучення особи, визнаного винним в судовому порядку до юридичної відповідальності. Поняття механізму правового регулювання дозволяє:

- не тільки зібрати разом явища правової дійсності – норми, правовідносини, юридичні акти, і змалювати їх як цілісність (це досягається також і за допомогою поняття «правова система»); але і представити їх в "працюючому", системно-динамічному вигляді, що характеризує результативність правового регулювання, його здатність гарантувати з правової точки зору досягнення поставлених законодавцем цілей;
- висвітлити в зв'язку з цим специфічні функції, які виконують ті чи інші юридичні явища в правовій системі, показати їх зв'язок між собою і взаємодію [15, с. 10].

Механізм правого регулювання цивільних відносин можна визначити як систему правових засобів, організованих у певній послідовності та спрямованих на впорядкування, регулювання, закріплення, розвиток і вдосконалення цивільних відносин на підставі основоположних принципів права [16, с. 144].

У системно-динамічному вигляді механізм страхування права інтелектуальної власності може бути розкритим через державне регулювання, яке встановлює правове регулювання страхових відносин, визначає порядок і умови здійснення страхування права інтелектуальної власності. Так, можемо вважати, що загальні умови страхування права інтелектуальної власності визначаються законодавством та деталізуються у правилах страхування, які прийняті суб'єктом страхової діяльності, який отримав ліцензію на здійснення добровільного страхування права інтелектуальної власності і акцептовані суб'єктом права інтелектуальної власності шляхом укладання із таким страховиком договору страхування, в якому визначаються конкретні умови страхування права інтелектуальної

власності, зокрема, страхові ризики, страхові випадки, страхова сума та франшиза, виключення зі страхування.

Страхування як метод мінімізації збитків є однорідною категорією, однаково проявляє механізм страхового захисту як у відносинах цивільного (майнового) обігу, так і в його спеціальній сфері – комерційному (підприємницькому) обороті, забезпечуючи їх нормальне функціонування і розвиток. Тому саме в страхуванні ідея розкладання шкоди, яка використовується і в інших інститутах, отримала своє максимально повне і найбільш досконале втілення з універсально пристосованим для її практичної реалізації механізмом [17, с. 298].

Нами страхування розглядається як правовий механізм, який дозволяє забезпечити та підвищити ефективність охорони, реалізації та захисту права інтелектуальної власності. Здійснення права завжди було і завжди буде, поки воно є в суспільстві, особливим способом життя юридичної форми суспільних відносин. Здійснення права – спосіб його буття, існування, дії, виконання ним своєї головної соціальної функції. Право ніщо, якщо його положення не знаходять своєї реалізації в діяльності людей і їхніх організацій, у суспільних відносинах. Не можна зрозуміти право, якщо відвернутися від механізму його реалізації в житті суспільства [18, с. 38].

Під механізмом правового регулювання слід розуміти цілісне, результативне упорядкування і організацію суспільних відносин за допомогою системи правових засобів, відповідно до вимог соціально-економічного і політичного рівня розвитку суспільства [19, с. 56].

У вузькому розумінні поняття механізму правового регулювання зводиться до суто певної сукупності елементів, які мають об'єктивний характер і з урахуванням загальних вимог до суб'єктів цивільного обороту (беручи до уваги основні суб'єктивні особливості суб'єктів, на яких поширюється дія певної норми), які в сукупності забезпечують досягнення мети правового регулювання – належну дію відповідних правових моделей і спричинення відповідних наслідків. У широкому значенні механізм правового регулювання включає в себе вузьке розуміння такого механізму, а також супроводжувальні елементи, що виходять за межі суто об'єктивістського інструментального бачення, а саме правосвідомість як об'єкт впливу правового регулювання, правові цінності, правові ідеали та правові стимули як способи досягнення факультативної мети правового регулювання – виховання або стимулювання [20, с. 144].

З урахуванням цього можемо визначити механізм страхування як регулювання суспільних відносин нормами страхового права, що виникають з реалізації страхового інтересу у задоволенні потреби забезпеченості певного блага, належного особі, від наслідків матеріалізації певного ризику, здатного негативно вплинути на це благо. Саме з цієї позиції залучення страхування у сферу інтелектуальної власності може забезпечити непорушність права інтелектуальної власності, підвищити привабливість залучення об'єктів права інтелектуальної власності в цивільний обіг через ефективне розпорядження правами інтелектуальної власності, що належать суб'єкту права, а також запропонує правоволодільцям альтернативний механізм майнового відшкодування порушеного права інтелектуальної власності.

Формою реалізації страхування як механізму забезпечення охорони, реалізації та захисту права інтелектуальної власності є самостійний вид добровільного страхування, особливість якого обґрунтовується специфічним страховим інтересом страхувальника, особливим об'єктом і предметом страхування, комплексністю страхування, що додатково забезпечує виконання особами, які не є суб'єктами права інтелектуальної власності, зобов'язання, яке полягає у дотриманні ними виключних прав правоволодільця.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Камілі Ідріс. Інтелектуальна власність – потужний інструмент економічного зростання. Київ, 2006. 371 с.
2. Дозорцев В.А. Понятие исключительного права. *Проблемы современного гражданского права*: сборник статей (памяти С.Н. Братуся) / отв. ред. В.Н. Литовкин, В.А. Рахмилович. Москва, 2000. 426 с.
3. Шершеневич Г.Ф. Учебник русского гражданского права. Москва, 1995. 556 с.
4. Коваль І.Ф. Комерціалізація інтелектуальної власності: навч. посіб. Київ, 2018. 272 с.
5. Інтелектуальна власність: теорія і практика інноваційної діяльності: підручник / за ред. проф. М.В. Вачевського. Київ, 2005. 448 с.
6. Ермасов С.В., Ермасова Н.Б. Проблемы развития страхования рисков инноваций. *Страховые интересы современного общества и их обеспечение*: материалы XIV Междунар. научн.-практ. конф. Саратов, 2013. Т. 2. С. 30-35.
7. Международный стандарт: управление рисками – руководство. URL: [https://pqm-online.com/assets/files/pubs/translations/std/iso-31000-2018-\(rus\).pdf](https://pqm-online.com/assets/files/pubs/translations/std/iso-31000-2018-(rus).pdf).
8. Захарченко В.І., Мельник Ю.М. Інструменти зниження інноваційних ризиків. URL: http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2010/Economics/63389.doc.htm.
9. Пацурія Н.Б., Войцеховська І.М., Головачова А.С. Правове регулювання діяльності у сфері страхування та перестраховування: проблеми теорії та практики: монографія. Київ, 2017. 256 с.
10. Гамбаров Ю.С. Гражданское право. Общая часть. Москва, 2013. 816 с.
11. Худяков А.И. Страхование право. Санкт-Петербург, 2004. 691 с.
12. Бобровник С.В., Оніщенко Н.М. Соціальна та юридична ефективність законодавства // *Законодавство: проблеми ефективності*. Київ, 1995, 19 с.
13. Волинка К.Г. Теорія держави і права: навч. посіб. Київ, 2003. 240 с.
14. Абрамов В.Ю. Страхование: теория и практика. Москва, 2007. 512 с.
15. Алексеев С.С. Общая теория права. Т. II. Москва, 1982. 360 с.
16. Калашник О.М. Механізм правового регулювання цивільних відносин як об'єкт наукових досліджень: генеза та сутність. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 2 (14). С. 136-149.
17. Суханов Е.А. Гражданское право. Москва, 2006. Том 4: Обязательственное право. 816 с.
18. Явич Л.С. Общая теория права. Ленинград, 1976. 285 с.
19. Алексеев С.С. Общая теория права. Москва, 1981. Т.1. 360 с.
20. Коструба А. Правоприпинення як стадія механізму правового регулювання цивільних правовідносин. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2013. № 4 (75). С.142-148.

REFERENCES

1. Idris, K. (2006), *Intelektualna vlasnist – potuzhnyi instrument ekonomichnogo zrostannya* [Intellectual property – an effective tool for economic growth], Kiev, Ukraine.
2. Dozortsev, V.A. (2000), "The concept of exclusive rights. Problems of modern civil law", *Civil Law, Special Issue*, pp.14-15.
3. Shershenevich, G.F. (1995), *Uchebnik russkogo grazhdanskogo prava* [Textbook of Russian civil law], Moscow, Russia.
4. Koval, I.F. (2018), *Komertsializatsiya intelektualnoyi vlasnosti* [Intellectual property commercialization], Kiev, Ukraine.
5. Vachevskiy, M.V. (2005), *Intellektualna vlasnist: teoriya i praktika innovatsiynoyi diyalnosti* [Intellectual property: theory and practice of innovative activity], Kiev, Ukraine.
6. Yermasov, S.V. and Yermasova N.B. (2013), "The problems of development innovative risks. Insurance interests of modern society and its providing", *Proceedings of 14th International Conference "Insurance interests of modern society and their provision"*, Saratov, pp. 30-35.
7. Practical Quality Management (2020), International Standard: risks management – manual: Electronic documents, available at: [https://pqm-online.com/assets/files/pubs/translations/std/iso-31000-2018-\(rus\).pdf](https://pqm-online.com/assets/files/pubs/translations/std/iso-31000-2018-(rus).pdf) (Accessed 26 May 2020).
8. Zakharchenko, V.I. and Melnik, U.M. (2020), "Instruments to reduce innovative risks", available at: http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2010/Economics/63389.doc.htm (Accessed 25 May 2020).
9. Patsuriya, N.B., Voytsehovska, I.M. and Golovatcheva, A.S. (2017), *Pravove reguluyvannya diyalnosti u spheri strakhuvannya ta perestrakhuvannya: problemi teorii ta praktiki* [Legal activity regulation related to insurance and reinsurance: the problems of theory and practice], Kiev, Ukraine.
10. Gambarov, U.S. (2013), *Grazhdanskoye pravo. Obschaya chast.* [Civil Law. Common part], Moscow, Russia.
11. Hudakov, A. I. (2004), *Strakhovoye pravo* [Insurance law], St. Petersburg, Russia.
12. Bobrovnik, S.V. and Onischenko, N.M. (1995), "Social and legal effectiveness of legal system", *Zakonodavstvo: problemy*

- efektivnosti*, Special Issue, p. 19.
13. Volinka, K.G. (2003), *Teoriya derzhavi i prava* [Theory of State and Law], Kiev, Ukraine.
  14. Abramov, V. U. (2007), *Strakhovaniye: teoriya i praktika* [Insurance: theory and practice], Moscow, Russia.
  15. Alekseev, S.S. (1982), *Obschaya teoriya gosudarstva i prava* [General theory of state and law], Moscow, Russia.
  16. Kalashnik, O.M. (2017), "Mechanism of legal regulation of civil relations as an object of scientific research: genesis and nature", *Uridichniy chasopis Natsionalnoyi akademii vnutrishnikh sprav*, vol. 2(14), pp. 136-149.
  17. Sukhanov, E.A. (2006), *Grazhdanskoye pravo v 4-kh tomakh. Obyazatelstvennoye pravo* [Civil law in 4 vol. Obligatory law], Moscow, Russia.
  18. Yavich, L.S. (1976), *Obschaya teoriya prava* [General theory of law], St. Petersburg, Russia.
  19. Alekseev, S.S. (1981), *Obschaya teoriya prava v 2-kh tomakh. Tom. 1* [General theory of law in 2 vol. Vol. 1], Moscow, Russia.
  20. Kostuba, A. (2013), "Legal termination as a stage of the mechanism of legal regulation of civil legal relations", *Visnik Natsionalnoyi akademii pravovikh nauk Ukraini*, vol. 4 (75), pp.142-148.

Про авторів

Булат Євгенія Анатоліївна, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник, Придніпровський науковий центр Національної академії наук України і Міністерства освіти і науки України (Придніпровський науковий центр НАН України і МОН України), професор кафедри цивільного, трудового і господарського права, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, м. Дніпро, Україна, aasdbulat@gmail.com

Пічко Роман Сергійович, магістр інтелектуальної власності, молодший науковий співробітник, Придніпровський науковий центр Національної академії наук України і Міністерства освіти і науки України (Придніпровський науковий центр НАН України і МОН України), адвокат, м. Дніпро, Україна, magister.ip@gmail.com

About the authors

Bulat Ievgeniia Anatoliivna, Doctor of Science of Law, Senior Researcher, Pridneprovsk Scientific Center of NAS of Ukraine and Ministry of Education and Science of Ukraine, Professor of Department of Civil, Labour and Commercial Law, Oles Honchar Dnipro National University, Dnipro, Ukraine, aasdbulat@gmail.com

Pichko Roman Serhiiovych, Master of Science, Junior Researcher, Pridneprovsk Scientific Center of NAS of Ukraine and Ministry of Education and Science of Ukraine, lawyer, Dnipro, Ukraine, magister.ip@gmail.com

Аннотация. Одним из главных векторов развития современной Украины является европейская интеграция, которая обуславливает унификацию, имплементацию и гармонизацию не только норм европейского права с правовой системой Украины, но и европейских взглядов и принципов. Как указано в Законе Украины «Об Общегосударственной программе адаптации законодательства Украины с законодательством Европейского Союза» государственная политика Украины относительно адаптации законодательства формируется как составная часть правовой реформы в Украине. Она направлена на обеспечение единых подходов к нормопроектированию, обязательному учёту требований законодательства Европейского Союза во время нормопроектирования, подготовки квалифицированных специалистов, создания надлежащих условий для институционального, научно-образовательного, нормопроектного, технического, финансового обеспечения процесса адаптации законодательства Украины. Безусловно, одним из главных столпов современной экономики Европейского Союза, а также и его правовой системы является право интеллектуальной собственности, его получение, свободное и эффективное осуществление и действенная защита. Сегодня нормативное регулирование и обеспечение отношений интеллектуальной собственности в Украине проникнуто ощутимым реформистским духом, который обусловлен идеей гармонизации действующего законодательства Украины с законодательством Европейского Союза, а также практики Европейского Суда справедливости и Европейского суда по правам человека. В процессе поиска, обоснования и внедрения средств, процедур и мер, которые будут способствовать утверждению принципа нерушимости права интеллектуальной собственности особую привлекательность приобретает страхование. Современный европейский опыт демонстрирует эффективное применение страхования права интеллектуальной собственности. Так, например, Офис интеллектуальной собственности Великобритании официально предлагает бизнес-субъектам применять страхование интеллектуальной собственности для защиты собственных интересов, а в Европе и США с 90-х гг. прошлого столетия действуют такие известные сегодня в страховании интеллектуальной собственности компании как Intellectual Property Insurance Service Corporation, SAMIAN, Camberford Law PLC, AON, Batterley Risk Consultants Ink и другие. Страхование как универсальная юридически-финансовая система может предложить субъектам права интеллектуальной собственности обеспечение охраны, реализации и защиты принадлежащих им исключительных прав. В этом контексте важное значение приобретает раскрытие содержания именно категории страхования права интеллектуальной собственности, которое предложено рассмотреть с механистической точки зрения через раскрытие содержания страхования как определённого правового механизма.

В статье определён механизм страхования как регулирования общественных отношений нормами страхового права, которые возникают из реализации страхового интереса в удовлетворении потребности лица в обеспечении определённого блага от последствий материализации предполагаемого риска, способного негативно повлиять на это благо, которым в сфере отношений интеллектуальной собственности выступает само право

интеллектуальной собственности на результат интеллектуальной, творческой деятельности такого лица. Важным выводом вопроса механизма страхования права интеллектуальной собственности является не только выделение взаимосвязей между такими категориями как страхование и право интеллектуальной собственности, но и, главное, формирование дополнительных направлений как в правотворчестве, так и в рекодификации гражданского законодательства на пути к адаптации с законодательством Европейского Союза.

Ключевые слова: механизм страхования, интеллектуальная собственность, правовая охрана, инновации

Abstract. The most important vector of development of modern Ukraine is European integration, which determines the unification, implementation and harmonization of not only the rules of European law with the legal system of Ukraine, but also European views and principles. As defined in the Law of Ukraine "National Program for the adaptation of Ukrainian legislation to the legislation of the European Union", the national policy of Ukraine aimed at the adaptation of legislation is formed as an integral part of the legal reform in Ukraine. It is focused on ensuring the unified approaches to legislative drafting and obligatory incorporation of legislative requirements of the European Union in the course of legislative drafting, training of skilled professionals and arrangement of proper conditions for institutional, research-and-education, lawmaking, technical and financial support of the process of adaptation of Ukrainian legislation. It is unmistakable that one of the key pillars of the modern economy of the European Union and therefore its legal system is the intellectual property right, as well as acquisition, unhindered and effective exercise and efficient protection of intellectual property rights.

Today, the statutory regulation and enforcement of the intellectual property relations in Ukraine enter into the tangible reformist spirit driven by the idea of harmonization of current Ukrainian legislation with the legislation of the European Union, as well as implementation of the Practice Cases of the European Court of Justice and European Court of Human Rights. The insurance becomes particularly attractive in the process of search, substantiation and implementation of tools, procedures and measures that will promote the assertion of the principles of inviolability of intellectual property rights. The modern European experience demonstrates the effective use of insurance of intellectual property rights. For example, the Intellectual Property Office of the United Kingdom officially invites business entities to use the insurance of intellectual property rights for protection of their own interests. Since the 90's of last century such currently known intellectual property insurance companies as Intellectual Property Insurance Service Corporation, SAMIAN, Camberford Law PLC, AON, Batterley Risk Consultants Ink and others operate in the United States and Europe.

The insurance as a comprehensive legal and financial system can propose to the holders of intellectual property rights the implementation of safety, enforcement and protection of their exclusive rights. In this context, importance is being increasingly attached to the disclosure of the content of the category of the insurance of intellectual property rights, which is proposed to consider from a mechanistic point of view through the disclosure of the content of insurance as a certain legal mechanism. The article defines the mechanism of intellectual property insurance as the regulation of social relations by the rules of insurance law arising from the implementation of an insurable interest in the satisfaction of person's need for providing security of a certain benefit against the consequences of materialization of a foreseeable risk that can negatively affect this benefit, which is the intellectual property right to results of a person's intellectual and creative activity in the field of intellectual property relations. A weighty conclusion in the matter of the mechanism of intellectual property insurance is not only the accentuation of relationships between such categories as insurance and intellectual property rights, but, perhaps most importantly, formation of additional directions both in lawmaking and in recodification of civil legislation on the way toward the adaptation of Ukrainian legislation to the legislation of the European Union.

Keywords: insurance mechanism, intellectual property, legal safeguard, innovations

Статья поступила в редакцию 17.02.2020

Рекомендовано к печати д-ром техн. наук В.И. Дырдой